

Til: Forsvarsdepartementet, Avdeling for personellpolitikk, kompetanse, integritet og felles juridiske tjenester (FD V)

Kopi: Forsvarsminister Bjørn Arild Gram og statssekretær Marie Vikanes Lamo

Oppfølging av ordningen med FN-erstatning via Forsvarsdepartementet

Bakgrunn

For å få klarhet i ordningen og bidra til korrekte opplysninger om dagens praktisering, arrangerte Veteranforbundet SIOPS i fjor en informasjonskveld om FN-erstatningsordningen. Under informasjonskvelden kom det flere spørsmål om tilgjengeliggjøring av informasjon om saksbehandlere, samt behandlingstiden i departementet.

Dagsaktuelle spørsmål om ordningen

Ansvar for ordningen

SIOPS lurer på hvem som har det faktiske ansvaret med FN-erstatningen i dag? Det er tidligere opplyst at ordningen, frem til 1997, fungerte som en refusjonsordning, hvor statene kunne søke FN om refusjon for utbetaling av erstatning til de som ble skadet under FN-ledede misjoner, eller deres etterlatte dersom de ble drept i tjenesten. Vi forstår det slik at dette var for at statene ikke skulle slippe unna et eventuelt økonomisk ansvar. I en slik sammenheng er det et spørsmål om det i realiteten var statene selv, eller FN, som har hatt og har det faktiske ansvaret for erstatning i slike saker.

Er det FN som organ, eller de enkelte statene selv som har ansvaret for ordningen? Har dette endret seg over tid og/eller ved endringer av ordningen?

Informasjon til skadde soldater og deres etterlatte

SIOPS stiller spørsmål om hva som ble gjort for å informere om ordningen tidligere? Vi minner om at Forsvarsdepartementet og Forsvaret, på lik linje med flere andre offentlige aktører, er forvaltningsorganer omfattet av forvaltningsloven. Etter forvaltningsloven har forvaltningsorganer en generell informasjons- og veiledningsplikt, i dag i forvaltningsloven § 11. Brudd på informasjons- og opplysningsplikt kan innebære en saksbehandlingsfeil som fører til at et vedtak i forvaltningen blir ugyldig. Forvaltningen skal også påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes, se § 17.

Flere i veteranmiljøet og SIOPS spør hva som i dag gjøres for å informere de som har skadet seg om deres rettigheter og muligheter til å sende krav/forespørsel om dette?

Forvaltningen har et særlig stort ansvar for å sørge for at de som har blitt skadet, blitt drept, har blitt eller blir informert om hvilke rettigheter de er omfattet av, dette omhandler også de

Veteranforbundet SIOPS – Skadde i internasjonale operasjoner/Veterans Association SIOPS – wounded in international operations

etterlatte. Et brudd på denne plikten kan føre til at det anses som en feil, som kan ha virket bestemmende på vedtakets innhold, se forvaltningsloven § 41. Et vedtak fattet av forvaltningen, for eksempel Forsvarsdepartementet, Statens Pensjonskasse eller lignende, kan dermed være ugyldige og ikke møtes med foreldelse, ettersom fristen for foreldelse løper fra den tid parten fikk eller burde fått kunnskap om forholdet det gjelder. Slik vi forstår det, løper foreldelsesfristen først når parten faktisk har kunnskap om dette forholdet.

Forsvarsdepartementet og Forsvaret kan i denne sammenhengen sende et informasjonsbrev til alle de vet har deltatt i en FN-operasjon, veteraner som kan være omfattet av ordningen. Dette kan i større utstrekning være med på å rette opp tidligere feil. Ettersom dette ifølge Forsvarsdepartementet er en ordning som betales ut fra FN, er det neppe et spørsmål om at man er redd for mange erstatningskrav gjennom ordningen.

SIOPS frykter at Forsvarsdepartementet og Forsvaret unngår denne problemstillingen av praktiske årsaker, både fordi de ikke har oversikt over hvor mange dette gjelder, hvem de er eller hvem deres etterlatte kan være. I tillegg kan det virke som mye arbeid for lite gevinst og få mennesker. Det vil i så tilfelle være en kost-nytte-vurdering Forsvarsdepartementet og Forsvaret gjør som går på bekostning av den enkeltes rettigheter.

Som et forvaltningsorgan omfattet av forvaltningsloven, har Forsvarsdepartementet, som tidligere nevnt, en informasjons- og veiledningsplikt, og må i tillegg se til at saken er så godt opplyst som mulig før de treffer et vedtak i en sak. Har de gjort feil, kan de også omgjøre vedtaket, se § 35.

I den grad dette ikke er blitt fulgt av departementet, har de et stort moralsk og rettslig ansvar for å rette opp en mulig saksbehandlingsfeil.

SIOPS mener departementet må ta ansvar og rydde opp for å få klarhet i hva som har skjedd, og eventuelle feil eller mangler underveis. I slike saker mener vi det er viktig at staten utviser raushet overfor skadde eller etterlatte etter soldater som har fått skader eller blitt drept i tjeneste på vegne av landet i internasjonale operasjoner.

Henvendelser til Forsvarsdepartementet og saksbehandling

Den siste tiden har flere i miljøet stilt seg kritisk til at saksbehandlingen tar lengre tid enn bl.a. FN selv opplyser at de skal ta, og at de ikke får tak i noen fra departementet som kan gi dem noen svar. I et brev fra SIOPS datert 21.12.2020 mente vi at de som henvender seg til FD for å søke FN-erstatning lett må kunne komme i kontakt med en saksbehandler, på mail eller på telefon, og ikke bare være henvist til departementets hovedmail- postmottak@fd.dep.no.

Begrunnelsen var at i slike saker er det viktig for veteranen å kunne diskutere konkret med en saksbehandler, ikke minst for å unngå at det skapes usikkerhet og tvil rundt saksprosessen. Vi merker oss at dette dessverre ikke er fulgt opp. Hvorfor er det ikke det?

Forsinkelsesrenter mv.

SIOPS er kjent med at Forsvarsdepartementet har avvist krav om forsinkelsesrenter i saker hvor dette har blitt anført.

Vi viser til at Høyesterett har åpnet for å kunne kreve renter på erstatningskrav for tiden forut for påkrav, jf. Rt. 2002 s. 71. Høyesterett uttalte at «*allmen oppfatning -også utenfor kommersielle forhold- at rådighet over penger og annen likviditet har en pris, og at det derfor i økende grad både kreves renter av pengefordringer, og erkjennes at renter må betales*». Forsinkelsesrenter må ikke være fastsatt i avtale, lov eller annet rettsgrunnlag, men gis etter en vurdering av reelle hensyn og rimelighetsbetraktninger hvor det foreligger utilsiktet kreditt.

I disse tilfellene er det åpenbart at en part har hatt utilsiktet kreditt over mange år som har gitt parten en likviditetsgevinst. Et viktig moment er at det er en skadelidte eller deres etterlatte ikke har blitt informert om ordningene, og Forsvarsdepartementet kan bebreides.

Et annet tilbakevendende spørsmål fra veteranmiljøet er hvorfor FN mer enn halverer invaliditetsgraden som ligger til grunn for utregning av erstatningssummen. Hva er grunnen til dette?

Vi håper at Forsvarsdepartementet kan gi konkrete svar på våre spørsmål.

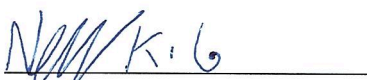
Oslo, 01. mars 2024

Arve M. Aasbak
Styreleder SIOPS

Kjetil Bragstad
Generalsekretær SIOPS

Njål Kjølholdt-Gustavsen
Rådgiver SIOPS